

For virkeligheden er jo, at meget af det, der står i grundloven, i dag betyder noget helt andet end det, man umiddelbart kan læse. Det skyldes, at grundloven jo er suppleret med en lang række traditioner og fortolkninger samt med de konventioner om menneskerettigheder og retssikkerhed, som Danmark har tilsluttet sig.

Når det politiske system, retssystemet m.v. fungerer så udmærket i Danmark, som det gør, ja, så skyldes det ikke grundloven. Det skyldes, at vi har en forfatning forstået som summen af love, konventioner og traditioner, som er meget mere end det, der er nedskrevet i grundloven fra 1953.

Når den danske grundlov er en af de mest utidssvarende i et demokratisk land, hænger det sammen med, at den nuværende grundlov er fra 1953 – det er jo alt andet lige en hel del år siden, vi sidst har revideret den – og i den eksisterende grundlov er det faktisk sådan, at to tredjedele af bestemmelserne stort set er uændrede fra den første grundlov fra 1849. Det betyder, at der er en række udtryk og formuleringer, der allerede i 1953 var utidssvarende og i flere tilfælde endda også formelt forkerte, f.eks. når der i grundloven bruges betegnelsen kongen, selv om det i en række tilfælde betyder regering.

I alt optræder ordet kongen eller kongens 36 gange i grundloven. I knapt halvdelen af tilfældene betyder kongen regeringen, f.eks. hvor der står, at den udøvende magt er hos kongen, og at kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. I andre tilfælde betyder det monarken, fordi monarken godt kan være en dronning. Men uanset at det også i 1953 var noget sludder, valgte man alligevel at bruge de gamle formuleringer.

Det har været nødvendigt – og det er godt – at der er sket ændringer i forfatningen, ved at Danmark har tilsluttet sig konventioner, og ved at der er sket en udvikling i, hvordan grundloven fortolkes. I modsætning til ændringerne af den skrevne grundlov er de gradvise forfatningsændringer ikke gennemført efter en større folkelig debat, endsige vedtaget ved en folkeafstemning, som tilfældet ville have været, hvis det havde været ændringer, der indgik i grundloven.

Kl. 19.00

Det er godt, at Danmark har underskrevet en række konventioner, som udvider vores menneskerettigheder, f.eks. med hensyn til ytringsfriheden, foreningsfriheden, børns rettigheder, beskyttelse mod diskrimination osv. De er vedta-

get i Folketinget, hvilket betyder, at Folketinget faktisk kan trække dem tilbage igen, medmindre de en dag opfattes som en del af den danske forfatningsudvikling, som man ikke uden videre kan trække tilbage.

Da Højesteret i en dom erklærede Tvindsærloven i strid med grundloven, var det en markering af, at Højesteret kunne finde på at underkende Folketinget. Det var ikke sket tidligere, og mange juridisk lærde mente, at det faktisk aldrig ville ske – og dog gjorde Højesteret det.

Ifølge grundloven kan ingen tilpligtes at afstå sin ejendom, uden at almenvellet kræver det. Men hvad er almenvellet? I 1953 var det bl.a. veje, jernbaner, skoler og kirkegårde. I dag betyder det noget mere, eksempelvis nye boligområder, erhvervsområder og indvinding af drikkevand.

Bortset fra ændringerne af bogstaveringen er bestemmelsen i den første grundlov fra 1849 om, at kongen har ret til at lade slå mønt i henhold til loven, gået igen i alle senere grundlove. Men fortolkningen heraf er skiftet.

Der var naturligvis ingen, der i 1849 og vel næppe heller i 1953 havde forestillet sig, at det ville være muligt, at man i Danmark kunne erstatte kronen med euroen og overlade en vigtig kompetence i den forbindelse til EU, men formuleringen er uændret. Fortolkningen er dog ændret, og det vil sige, at der er sket en forfatningsmæssig udvikling, som går videre end den egentlige grundlovstekst.

Til at undersøge forhold af almen vigtig betydning kan regeringen i dag ifølge den lov, som Folketinget vedtog i 1999, af egen vilje eller efter påbud fra Folketinget nedsætte en undersøgelseskommission, hvor der er en eller flere eksperter i kommissionen, og hvor en jurist er formand.

Der er i dag nedsat tre undersøgelseskommissioner på den baggrund, men grundloven opererer ikke med den mulighed. Den opererer med en kommission bestående af folketingsmedlemmer, men den form anvendes slet ikke i dag. Det er også et eksempel på, at grundloven er utidssvarende, og at Folketinget alligevel godt kan operere.

Et andet eksempel: 14 personer repræsenterende Grundlovskomiteen 2003 vedr. Irakkrigen har indklaget statsministeren for Østre Landsret for brud på grundlovens § 19 og § 20. I argumentationen henvises bl.a. til forarbejderne til de to paragraffer. Uanset hvad man mener om krigen, er det ikke uden problemer, at man vil bruge grundloven og dens forarbejder, der er